

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

Факултет политичких наука

Одељење за међународне односе

Веће одељења је размотрило пријаву докторске дисертације «Препреке мировном процесу на Блиском истоку – Анализа мировног процеса од 2007. до данас», кандидата мр **Слободана Јанковића**, и формирало комисију за оцену подобности пријаве докторске дисертације у саставу:

- проф. др Јелица Стефановић-Штамбук
- проф. др Радмила Накарада
- проф. др Дарко Танасковић, Филолошки факултет

На основу увида у садржај пријаве Комисија подноси наставно-научном већу Факултета политичких наука извештај.

РЕФЕРАТ О КВАЛИФИКОВАНОСТИ КАНДИДАТА И ПОДОБНОСТИ ПРЕДЛОЖЕНЕ ТЕМЕ ЗА ДОКТОРСКУ ДИСЕРТАЦИЈУ

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији

Кандидат Слободан Јанковић (1975.) дипломирао је на факултету књижевности (историјско одељење), Универзитет Roma TRE, у Риму са радом под насловом „Миграције са Балкана у Марке од 14. до 16. век” (*Le migrazioni dai Balcani nelle Marche dal '300 al '500*), 13. новембра 2003. године. Магистарску тезу „Радикални Ислам у Турској” (*Islam radicale in Turchia*) одбранио је у Риму 30. јуна 2004. на Факултету политичких наука, универзитета La Sapienza и стекао звање — магистар политичких наука. Решењем Универзитета у Београду бр. 06–613–2243/3 од 12. децембра 2006. године признато му је стручно звање магистра политичких наука.

Досадашње радна биографија кандидата обухвата искуство у иностранству, као и у Србији, рад у невладином сектору, као и у државним истраживачким институцијама. Кандидат је 2004. године стажирао у италијанском Министарству спољних послова у канцеларији за (Западни) Балкан у периоду 15. мај 2004 — 15. август 2004. Од 01. јануара 2006. године до 15. јула 2006. радио је као истраживач у Центру за цивилно војне односе, невладиној организацији у Београду. Од децембра 2007. до 01. јула 2008. обављао је организационе послове у Центру за безбедносне студије из Београда. Тренутно је запослен као истраживач сарадник у Институту за међународну политику и привреду. Научно звање је стекао априла 2008. године. У Институту се превасходно бави Блиским истоком: сукобима, блискоисточном кризом и геополитиком региона. Поред Блиског истока бави се и питањима идентитета и граница на Балкану.

Говори италијански, српски и енглески а служи се руским и француским.

Кандидат је објавио преко двадесет радова. Радови обухватају чланке у домаћим и страним часописима као и поглавља у зборницима. За ову прилику ћемо приказати магистарски рад (*Радикални Ислам у Турској*), као и два чланка која потврђују да кандидат већ дуже време систематски прати проблематику блиско-источног региона. Реч је о следећим чланцима: „Блиски исток пре и после Анаполиса” (др Невенка Јефтић (прир), *Актуелна питања међународних односа*, Институт за међународну политику и привреду, Београд 2008, Удк бр. 341.382 (5-15), стр. 349-377), као и „Промене на Блиском истоку и у Северној Африци - Ка постсувереном светском поретку“ (изворни научни рад, *Национални интерес* бр. 2/2011, vol. 11, стр. 261-315).

1. Магистарски рад: *Радикални Ислам у Турској*

Магистарски рад је написан и одбрањен у Италији на италијанском језику, (2004. године). Радикални Ислам је обрађен као феномен политичког ангажмана на основама вере - Ислама - којег карактерише склоност употреби екстремних и насилних метода с циљем успостављања државе засноване на исламском верском закону - Шарији.

Основна хипотеза од које полази аутор јесте да феномен радикалног Ислама у Републици Турској јача и да та тенденција траје више деценија. У даљој конкретизацији ове хипотезе, аутор тврди да је исламизација турског друштва процес који је у јавној сфери започео од првих вишестраначких избора - одржаних 1950 године. Заправо, аутор сматра да секуларизација никада и није била већински прихваћена, барем не у мери у којој је републикански режим то желео и намеравао да постигне.

Рад је подељен на 4 целине које обухватају следеће теме: 1) Доминантне одлике савремене политичке историје Турске 2) Политички Ислам 3) Радикалне исламске групе у Турској 4) Перспектива радикалног Ислама.

У **првој** глави, која носи наслов „Доминантне одлике савремене политичке историје Турске“ аутор наводи да Турска од 1959. године стреми европским интеграцијама. Као и други аналитичари, он изражава забринутост да би Турска уколико не буде примљена у Европску унију могла запасти у вртлог радикалног Ислама. Аутор потом, хронолошки и укратко наводи кључне кораке у секуларизацији Турске које је предузео режим Мустафе Кемала Ататурка. Укидање калифата и верских судова били су први и одлучујући кораци у учвршћивању власти новог режима, инспирисаног развојем Западне цивилизације и идеалима просветитељства. Последњи од значајних корака у секуларизацији земље била је замена петка недељом као дана предвиђеног за одмор 1934. године

Приказ резултата парламентарних избора од 1950. до 2004. године и околности у којима су вођени послужили је аутору да потврди своју тезу о томе да секуларизација никада није имала подршку већине грађана. Аутор то доказује на основу чињенице да је чисто секуларистичка партија коју је основао Ататурк изгубила на првим вишестраначким изборима као и да су како на изборима 1950. тако и на следећим победиле партије које су се током предизборних кампања

позивале на религију - Ислам - и захтевале смањивање одређених ограничења у јавном и приватном испољавању религиозности. Тако је партија новог председника републике Челала Бајара (Celâl Bayar) и председника владе Аднана Мендереша (Adnan Menderes) укинула забрану ношења феса и турбана и дозволила обраћање верницима на арапском језику приликом најаве поста Рамазана.

У **другом** поглављу („Политички Ислам“) аутор се непосредније бавио политичким активизмом који инспирацију за деловање налази у Исламу. Јанковић указује да је унутар широког корпуса политичког Ислама, у Турској деловао и делује елемент радикалног Ислама који се за разлику од махом легитимног деловања политичких странака одликује субверзивним и илегалним активностима. У прилог томе, аутор је изложио кратку историју политичких партија и групација у Турској које су се од 1950 залагале за успостављање калифата и биле једна за другом забрањиване од стране државе. Други војни пуч (1980) представљао је тачку када је, према речима аутора, војска, иначе гарант устава и лаицитета направила одређени компромис усвајајући чувену „Турско-исламску синтезу“ (*Türk-slam Sentezi*).

У овом поглављу аутор је потом обрадио питање одвајања Ислама од државе. Позивајући се на теоретичаре религије и истакнуте познаваоце Ислама и Блиског истока (Henri Laoust, Bernard Lewis, G. E. von Grunebaum, André Miquel, Georges Corm, René Rémond, Jean Cristophe Peuche, Soner Cagaptay, Dr. Mustafa Erdogan и Дарко Танасковић) Јанковић поставља питање да ли је могуће одвојити Ислам од политике уопште и посебно у Турској? Да би одговорио на ово питање аутор је представио развој политичке сцене у Турској с нагласком на период од краја шездесетих до 2004. године. Истовремено он је указао на основне тенденције у политичкој борби, између политичких странака и покрета те терористичких и парамилитарних организација у Турској. Аутор је указао на потезе секуларних власти који су представљали директан напад на Ислам. Аутор закључује да је немогуће одвојити Ислам од државе због специфичности ове религије која дефинише не само однос ка трансценденталном већ и политичко уређење и свакодневни живот.

У **трећем** поглављу аутор продужава своје истраживање радикалног ислама, обухватајући анализом радикалне исламске групе у Турској. На синтетички начин он приказује феномен радикалног Ислама, наводећи кључне покрете и терористичке организације инспирисане Исламом од којих је најзначајнији био Турски Хизбулах познат и као „Исламски покрет“ (*Islami Hareket*).

У **закључном** делу рада који носи наслов „Перспектива радикалног Ислама“ Јанковић прво показује да је наизглед религијски изразито хомогена, Турска заправо хетерогена и у овом погледу. На пример, између 15 и 30 одсто становништва традиционално припада Алевитима, једној од шиитских секти Ислама. У другом делу поглавља, Јанковић закључује да су могућа три сценарија политичке судбине доминантне партије исламске провенијенције, АКП - Партије правде и развоја, и саме Турске:

А) интеграција у ЕУ, уз наставак трансформације АКП у врсту турско-муслиманске верзије демохришћанске странке.

Б) ЕУ одуговлачи са процесом интеграције Анкаре док истовремено долази до погоршања економске ситуације у Турској, што доводи до пада АКП са власти али и ширења друштвене апатије. Унутрашње политички потреси и кризе краткорочно потресају земљу.

В) Турци доживљавају одуговлачење интеграције њихове земље у ЕУ као одбијање од стране Брисела. Јача исламизација у земљи коју предводи Ердоганова партија. Турска се окреће ка Азији и исламском свету и на дужи период уноси релативну нестабилност на европском истоку.

2. У чланку „Блиски исток пре и после Анаполиса”, аутор се бави домашајем мировне конференције која је одржана у Анаполису (Мериленд, САД) новембра 2007. Јанковић полази од претпоставке да је састанак у Мериленду део дугорочне стратегије Израела и САД, која има за циљ да осигура опстанак израелске државе у иначе непријатељском окружењу, као и да изолује Иран и друге снаге на Блиском истоку које се супротстављају интересима званичног Вашингтона и Јерусалима у региону.

Анализу међународних околности у којима је организована ова конференција аутор је фокусирао на однос Израела и других страна у сукобу, првенствено оних које САД осуђују кроз говоре председника Буша и представника вашингтонске администрације - Палестинце, Сирију, Иран и Хезболах.

Претпоставку о изолацији Ирана и других противника Израела као једном од стратешких циљева, аутор је поткрепио анализом докумената (*Заједничке изјаве* из Анаполиса 2007, *Мапе пута ка миру* из 2002. и других докумената), и кључних дешавања у региону након конференције у Анаполису. Између осталог, он указује да се америчка администрација ангажовала на састављању арапско-израелске коалиције против Техерана.

Када је у питању постизање мира, аутор констатује да су САД успеле у Анаполису да се наметну као кључни арбитар стављајући се тиме изнад осталих чланова квартета (УН, Русија и ЕУ). Свакако, иницијативе Турске и Париза показују да и други покушавају да кроз посредовање у мировном процесу прошире утицај у региону. Сврставање САД и Русије подсећа на период хладног рата. Међутим, отворена подршка Запада, САД и ЕУ Фатаху или појединим режимима на Блиском истоку истовремено слаби и подрива позиције ових штићеника због веома раширеног антиамериканизма. Двоструки аршини Вашингтона и Брисела спрам Хамаса и Фатаха, али и у погледу осуде израелске и палестинске стране, по мишљењу аутора, отежавају помирење и постизање мировног решења у краћем и средњорочном периоду. Јанковић је закључио да упркос томе што се Израел, Хизбулах, Сирија и Иран спремају за рат, то ипак не значи да ће до њега неминовно и доћи.

3) Рад под насловом „Промене на Блиском истоку и у Северној Африци - Ка постсувереном светском поретку“, полази од три посебне хипотезе:

а) преврати у Тунису и Египту, те развој побуне у Либији и немира у Сирији подстакнути су и помогнути од стране спољних актера са циљем даље

легитимације политике која се каналише преко САД-а и глобалних финансијских институција, попут ММФ-а. б) актуелни преврати у ширем региону Блиског истока и Северне Африке имају за циљ успостављање новог регионалног поретка, променом режима у Либији, Сирији и Ирану; в) Додатни аспект даље промене светског поретка јесте наставак урушавања принципа суверености као једног од темеља оснивачке повеље УН - интервенцијом у Либији. На тај начин промовише се нови вид хуманитарних интервенција позивањем на одговорност, превенцију, реакцију и заштиту.

У својој анализи Јанковић не пориче аутохтоне елементе који су допринеле избијању немира и протеста у низу земаља Северне Африке и Блиског истока, али указује да „кључног покретача савремених догађања на простору од Алжира до Сирије” треба тражити споља (Запад)“. Аутор ово доказује на основу анализе докумената јавних институција финансираних од стране владе САД или од стране ЕУ (нпр. Европски институту за безбедносне студије, Фридом Хаус...). Такође, он указује на изјаве садашњих и бивших највиших званичника ЕУ и западних земаља које поткрепљују његову тезу.

Јанковић у раду доводи у везу арапско пролеће и промене у светском поретку указујући да је већ дуже време на делу слабљења принципа суверености. У раду су представљени и различити аспекти Блискоисточне кризе, односно Арапско-израелског сукоба а у оквиру тога указано је и на неке од препрека мировном процесу. Поред тога, аутор се посебно осврће и на ЕУ, полазећи од претпоставке да се на основу спољне и безбедносне политике ЕУ може закључити да је ова наднационална творевина на прагу озбиљне кризе и преобликовања у правцу *Европе више брзина*. Аутор овој закључак поткрепљује студијом случаја ЕУ и Либија, указујући да се у том случају радило о снажењу одбрамбеног савеза Уједињеног Краљевства и Републике Француске, потписаног новембра 2010. а који се не наслања на механизме ЕУ.

2. Предмет и циљ дисертације

Полазећи од чињенице да је дуготрајан Израелско-палестински сукоб од светског значаја јер обухвата више сукобљених страна и интересе ванрегионалних актера, предмет овог рада ће бити препреке мировном процесу од 2007. године. Аутор узима 2007. годину када је одржана конференција у Анаполису (САД) као демаркациону линију између периода у којем су предузети охрабрујући кораци у правцу мира, и периода у коме су они изостали.

У годинама пре Анаполиса Израел је предузео два унилатерална потеза: повлачење из јужног Либана 2000. и из Појаса Газе 2005. године што је указивало на напредак мировног процеса. Осим тога, због избијања Друге интифаде 2000. године Велике силе су на предлог САД-а покренуле нову мировну иницијативу - Мапу пута из 2003. године која је предвидела више етапа. Мере предвиђене овим документом наводно су требале да убрзо доведу до постизања мира.

У Анаполису 2007. окупило се до тада највише актера међународних односа на једном скупу посвећеном решавању израелско-арапског и у оквиру њега израелско-

палестинског сукоба. Успех је изостао. Потом је уследило пар мањих и неуспешних мировних иницијатива.

Имајући у виду Њорсокак у који је 2007. године запао мировни процес, те бројне факторе који утичу на њега уз промене и потресе које изазива Зелена револуција позната и као арапско пролеће, аутор поставља неколико истраживачких питања:

- 1) Који су узроци заустављања мировног процеса? Како би одговорили на ово питање, нужно је укратко анализирати последње иницијативе од 2007. до данас - Конференција у Анаполису, Турска иницијатива за израелско-сиријске мировне преговоре, иницијатива Николаса Саркозија, председника Француске и покушај Палестинске самоуправе да добије признање државности у УН.
- 2) Који је значај статуса Јерусалима за достизање мировног решења између Израела и Палестинаца па и шире оних исламских држава које се противе израелској власти над овим јединственим градом?
- 3) У каквој су вези контрола слатке воде и мировни процес у 21. веку? Одговор на ово питање захтева дубље историјско понирање у однос контроле вода и блискоисточне кризе, односно мировног процеса.
- 4) Имају ли социјалне поделе у Израелу и Палестини утицај на мировни процес? Да ли је друштвено раслојавање у Израелу допринело или није насељавању Западне обале, околине Јерусалима и Газе?
- 5) У којој мери велике силе отежавају мировни процес?
- 6) Да ли и како промене власти у Египту и Тунису те превирања у другим арапским земљама утичу на мировни процес и положај Израела у региону?

Дакле, у потрази за договорима аутор ће се у раду бавити а) проблемом изградње и проширења јеврејских насеља као и социјалном политиком Израела. Ову политику од 1970-их карактерише постепено смањење социјалних помоћи, приватизација дела јавних предузећа, пораст цена и растући јаз између богатих и осталих. Истовремено, држава гарантује запослење и решење стамбеног проблема оним Јеврејима који одлуче да се преселе на Окупиране територије; б) питањем вода, в) демографским фактором, г) улогом великих сила; д) питањем избеглица; ђ) израелским или јеврејским лобијем у дијаспори, првенствено у САД и његовом односу према питању решења израелско-исламског сукоба; е) питањем да ли промене у Египту и другим исламским државама узроковане Арапским пролећем представљају нову препреку постизању мира на Блиском истоку; ж) и на крају кроз разматрање питања важности статуса Јерусалима испитаће се да ли је принцип „земља за мир“ одржив. са Египтом, лабав савез са Турском

Циљеви

Рад има два главна циља. Први је постизање нових знања у области блискоисточне политике, продубљене сазнања о мање или недовољно истраженим елементима мировног процеса његовим препрекама и перспективама у периоду од 2007. године. Други је дубља спознаја улоге великих сила у мировном процесу на Блиском истоку. По својој природи, синтеза наведених сазнања омогућава увид у

нову структуру међународног система. Посебној вредности рада доприноси спремност аутора да изложи своје налаза провери тако што ће прогнозировать кретања мировног процеса односно блискоисточног сукоба и позиционирања великих сила у наредном периоду.

Осим уже научних циљева, аутор има и циљ да налазе ове дисертације учини доступним широј јавности која се спорадично обавештава о најтрајнијој кризи и сукобу у последњих стотинак година.

2. Структура дисертације

Рад ће се састојати из увода и шест поглавља која су у складу са логиком истраживања подељена у више потпоглавља. У уводу ће се изложити предмет и циљ истраживања, дефинисати истраживачка питања и на основу њих полазне хипотезе. Увод ће обухватити и осврт на очекиване резултати као и методе истраживања.

У првом поглављу ће се прво сумарно описати позиције великих сила спрам ситуације на Блиском истоку као и регионална ситуација 2006/7 године да би се контекстуализовала анализа. Након тога ће се изложити мотиви за организацију конференције у Анаполису 2007. године, оценити њени домети и описати препреке постизању напретка. Даља анализа ће оценити наредне мировне иницијативе укључујући и најновију иницијативу палестинске стране покренуте у УН 2011. године. У оквиру ње анализираће се и значај граница, избеглица и сукобљености Фатаха и Хамаса као препрека делотворним израелско-палестинским преговорима, а тиме и мировном процесу.

У другом поглављу под насловом *Арапско пролеће: препрека или подстицај мировном решењу*, аутор ће настојати да утврди да ли последице овог процеса имају негативан или позитиван утицај на израелско-арапски сукоб. Аутор ће посебно инсистирати на тези да би евентуална одлука будућих власти у Египту да преиспитају мировни споразум са Израелом додатно потенцирала проблем недостатка стратешке дубине.

У трећем поглављу, који носи наслов *Вода као препрека миру*, аутор ће се бавити, често занемареном димензијом сукоба, тј. значајем воде за мировни процес на Блиском истоку, односно питањем у којој мери њена ограничена доступност и израелско настојање да користи и контролише већину водених ресурса у Палестини и на њеним ободима представљају препреку мировном процесу.

Четврто поглавље *Од либерализације до колонизације*, аутор ће посветити социоекономски узрокованим и подстакнутим препрекама миру. У ту сврху он ће анализирати у којој је мери Израел подстицајним средствима допринео јеврејском насељавању окупираних подручја, чиме је појачао контролу над територијом коју је задобио ратом из 1967. али и умањио шансе за успостављање територијално заокружене државе или самоуправе Палестинаца. Аутор ће посебно да укаже на последице овакве политике по само израелско друштво. Показаће да она није довела само до појачане колонизације освојених територија него и до подела унутар израелског друштва. Осим социоекономских подела, аутор ће указати да у

Израелу долази и до сукоба на линији за и против палестинске државе, као и на оне који осуђују израелске војне акције у Појасу Газе и на оне који их подржавају.

Пето поглавље које је насловљено као питање *Јерусалим против земаљског мира: религијски фактор је препрека или подстицај миру?* бавиће се препрекама миру које, по ауторовом мишљену, произилазе из све већег значаја политичко-религиозних покрета и организација међу израелски Јеврејима и међу палестинским Арапима. Имајући у виду демографски бум међу религиозним становништвом на обе стране, аутор ће показати да средњорочно и дугорочно решење израелско-палестинског сукоба делује све неизвесније.

Последње поглавље састојаће се из закључних разматрања у које ће аутор укључити и прогнозу тока мировног процеса, те разматрање евентуалних решења за сукоб, као и анекс. У анексу ће бити хронолошки представљен блискоисточни израелско-палестински сукоб и мировни процес.

Структура рада по поглављима:

Увод

I. Конференција у Анаполису, и наредне мировне иницијативе: разлози неуспеха

1. Светска и регионална ситуација пред организацију конференције у Анаполису;
2. Нерешена питања мировног процеса и Анаполис;
3. Турска иницијатива за преговоре Сирија-Израел.
4. Француска иницијатива за блискоисточни мир.
5. Палестинске иницијативе у УН.

II. Арапско пролеће: препрека или подстицај мировном решењу

1. Регионална архитектура, отпадничке државе и Нови Блиски исток;
2. Режији у Тунису и Египту као невољ(е)ни западни и израелски партнери;
3. Успех исламистичких снага и претња Израелу;
4. Последице Зелених револуција на спољнополитички положај и безбедност Израела;

III. Вода као препрека миру

1. Водене границе Ерец Израелја; .
2. Вода на Блиском истоку и мир или рат;

IV. Од либерализације до колонизације

1. Колонизација ослобођених (окупираних) територија и државна социоекономска политика
2. Унутрашње разлике и хомогеност пред спољашњим непријатељем

V. Јерусалим против земаљског мира: религијски фактор је препрека или подстицај миру?

1. Беби бум против мировног процеса.
2. Јерусалим и принцип земља за мир

VI. Закључак

4. Основне хипотезе

Аутор је дао врло разуђен хипотетички оквир који на кохерентан начин произлази из основне хипотезе, демонстрирајући већ освојена знања и истраживачку зрелост.

Основна хипотеза рада је да су препреке мировном решењу у периоду од 2007. до данас: а) територијалн спорови између држава (Израел, Сирија и Либан) и између Израела и Палестинаца; б) с њима везано једнострано коришћење водених ресурса од стране Израела уз нарастајуће потребе свих страна у сукобу; в) питање власти над источним Јерусалимом препрека је даљој примени принципа земља за мир, а уз питање статуса Јерусалима је везана и верска димензија сукоба; г) доминантни утицај израелског лобија на америчку администрацију у смислу некритичке подршке политици Израела; д) непомирљивост Хамаса, као једног од двају доминантних палестинских покрета, са постојањем Израела односно са задржавањем дела Окупираних територија унутар будуће јеврејске државе; ђ) нерешен проблем палестинских избеглица; и е) окруженост Израела непријатељским и потенцијално непријатељским државама уз стратешки малу дубину територије коју је потребно бранити (на једном делу територије Израел је широк свега 15 километара између Средоземног мора и Окупираних територија). Ова окруженост, односно проблем недостатка стратешке дубине за одбрану територије као препрека даљим територијалим уступцима од стране Израела, додатно је отежана и променљивим демографским јазом између муслиманског и јеврејског становништва на територији коју контролише Израел али и регионално. Проблем мале територије и нестабилног окружења надовезује се и на коришћен принцип земља за мир, према коме је давањем територије, односно повлачењем израелске војске са ње (Синај 1978. и 1982, Јужни Либан 2000. и Појас Газе 2005) долазило до напретка у мировном процесу.

На темељу основне хипотезе аутор је изложио шест посебних хипотеза и десетак појединачних хипотеза.

Према првој посебној хипотези на исход мировног процеса утичу регионални и ванрегионални фактори. Спољни (ванрегионални) фактори јесу велике силе.

Њихова усклађеност односно сукобљеност интереса може представљати препреку или даљи напредак у мировном процесу.

Појединачне хипотезе се односи на разлоге због којих је конференција у Анаполису је била осуђена на пропаст - није укључила у рад Хамас, као представника већинске палестинске популације на Окупираним територијама, нити су понуђена адекватна решења за проблем граница, статус избеглица и право приступа и коришћење слатких вода. Накнадне мировне иницијативе Турске и Француске нису успеле јер су биле део ширих стратегија које су само маргинално усмерене на мировни процес. С друге стране, нејединство Палестинаца је такође биле сметња решењу сукоба.

Друга посебна теза се односи на непопуларне израелске акције у Појасу Газе (2008. и 2009) и афера са тзв. Флотилом слободе (2010) које су довеле до осуде Израела, али и на палестинску иницијативу у УН за добијање државности. Заједно оне су натерале Израел и САД на тражење неке врсте компромиса, али нису обуставиле проширење јеврејских насеља. Проширење јеврејских насеља представља најочигледнију препреку мировном решењу јер је у супротности са свим међународним документима, резолуцијама УН.

Према трећој посебној хипотези промене и потреси на ширем подручју Блиског истока и Северне Африке од краја 2010. утичу и на мировни процес. Јачање Исламиста у Египту и Тунису и најаве могућности ревизије мировног споразума у Египту појачавају Израелске стрепња за безбедност и отежавају мировни процес.

Према четвртој посебној хипотези контрола, расподела и коришћење слатке воде један су од основних или неизоставних покретача и циљева израелских ратова од 1967. године до данас. Међутим, монопол једне стране над водним ресурсима и неспремност на договор за њено коришћење представљају препреку миру.

Пета посебна хипотеза се односи на унутрашњу социјалну диференцијацију Израела, сиромашење средње класе која не живи на окупираним територијама. Један део јеврејских грађана излаз из лошије економске ситуације види у пресељењу у колонијална насеља у источном Јерусалиму и на Западној обали што отежава мировни процес.

Шеста посебна хипотеза обухвата религијску димензију сукоба. Утицај религије на политику значајан је у раздобљу којим се аутор бави код обеју сукобљених страна. Сагласно томе његова претпоставка је да ће, имајући у виду демографске трендове, те исцрпљивање принципа земља за мир, поготову у случају Јерусалима, верска различитост и искључивост представљати све озбиљнију препреку проналажењу мировног решења.

5. Методе истраживања

Имајући у виду сложен предмет истраживања и временски период који је обухваћен, као и промену међународног поретка, неопходан је комбинован и мултидисциплинаран методолошки приступ. Користиће се хипотетичко-дедуктивна метода као општа научна метода. За потребе истраживања користиће се такође и генерализација, индукција и дедукција, метода анализе докумената, те

статистичка и компаративна метода. Документа која ће се користити су разноврсна и обухватају стратешка документа САД, ЕУ, Руске Федерације и НАТО савеза, докумената коришћених у преговорима, мировне уговоре (Израела са Јорданом и Египтом), као и резолуције УН, извештаје истраживачког одељења Конгреса САД, итд. Поред тога, користиће се и вести из дневне штампе првенствено блискоисточне, америчке, руске, и европске.

6. Очекивани резултати и научни допринос

Мировни процес на Блиском истоку и блискоисточни сукоб спадају у ред великих тема међународних односа како због своје временске трајности (више од 60 година), просторног обухвата (последике се осећају у већини исламских земаља) тако и због сложености (верски, етнички, културни аспекти сукоба). Ова студија, којом ће се дефинисати и испитати сложена мрежа препрека мировном процесу у најновијем периоду (од 2007. године), приближиће нас одговору на питање зашто сукоб толико дуго траје. Тиме ће бити од користи студијама мира и међународних односа.

Бављење овом темом је оправдано због временског трајања мировног процеса, његовог међународног карактера и низа препрека за његово окончање (воде, избеглице, колонисти, размена и дефинисање територија, карактер државе и контрола граница, социјалне поделе које га прате). Дуготрајност сукоба и учешће бројних актера производи последице које надилазе регионалне границе, што би значило да и постизања мира може бити од користи и за сукобе на другим тачкама света. Проширивање и продубљивање научних сазнања о Блиском истоку је од посебне важности за Србију, имајући у виду да је као и на територији бивше Југославије конфликт слојевит (верски, етнички и међународни) и да су у њега и у мировни процес укључене у већој или мањој мери оне силе које су званично стратешки партнери Србије.

Поред тога, аргумент у прилог значаја овог истраживања је и чињеница да у домаћој литератури не постоји анализа мировног процеса на Блиском истоку, самим тим нема ни систематског бављења динамиком и развојем мировног процеса након конференције у Анаполису. Имајући то у виду, као и чињеницу да је последња монографија о блискоисточном сукобу и делимично о препрекама миру на српском језику објављена у првој половини 1980-их (Векарић, 1983), неопходно је описати, анализирати препреке мировном процесу и дати пројекцију даљих трендова у једном од глобално најзначајних региона.

7. Закључак

Комисија констатује да пријава докторске дисертације Слободана Јанковића испуњава све предвиђене формалне услове прописане процедуром. Имајући у виду магистарски рад и објављене радове Комисија стоји на становишту да је кандидат исказао систематско интересовање за регион који је обележен више-деценијским сукобима и напетостима а чије последице имају глобални значај. Рад на предложеној докторској дисертацији се дакле, ослања на ауторове већ постигнуте увиде и пружа могућност њихове даље елаборације. Питање мира на Блиском истоку, тј. у ужем смислу, између Израелаца и Палестинаца, је огроман изазов за светски поредак и његову стабилност, те сваки покушај да се о том сукобу продубе знања и увиди у прилог миру је од вишеструке академске и стратешке користи. Пријава Слободана Јанковића показује да он настоји разумевањем кључних актера, сложенијих димензија самог сукоба, и разлога зашто мир још увек није постигнут, да пружи објективну анализу узрока сукоба, претпоставки мира и могућих будућих исхода. Тиме ће докторска дисертација кандидата бити од користи не само студијама мира, већ и студијама безбедности, као и међународним и регионалним студијама.

Имајући у виду да је пријава теме докторске дисертације «Препреке мировном процесу на Блиском истоку – Анализа мировног процеса од 2007. до данас» кандидата Слободана Јанковића ваљано изложена, с ослонцем на више научних дисциплина и широкој литератури, Комисија предлаже се пријава рада усвоји и проф. др Радмила Накарада именује за ментора.

Чланови Комисије:

проф. др Јелица Стефановић-Штамбук

проф. др Радмила Накарада

проф. др Дарко Танасковић, Филолошки факултет

СПИСАК СЕЛЕКТИВНЕ ЛИТЕРАТУРЕ

Књиге

- 1) *Atlante di le Monde diplomatique*, il Manifesto, Roma 2004.
- 2) Beard, Charles A., *The idea of national interest*, Quadrangle Paperbacks, Chicago 1966.
- 3) Bžežinski, Zbignjev, *Velika šahovska tabla*, 2. издање, Podgorica, CID, 2001.
- 4) Brzezinski, Zbigniew, *Američki izbor, Globalna dominacija ili globalno vodstvo*, Politička kultura Zagreb 2004.
- 5) Chauprade, Aymeric, *Géopolitique - Constantes et changements dans l'histoire*, Ellipses 2008, p. 1050.
- 6) Brzezinski, Zbigniew, *Second Chance*, Basic Books New York 2007, p. 232.
- 7) Vekarić, Vatroslav, *Jedna interpretacija društvenih korena palestinskog pitanja*, Beograd; Institut za međunarodnu politiku i privredu 1983.
- 8) Gligorić, Stojan, *Arapski svet i socijalizam*, Institut za međunarodni radnički pokret, Beograd 1973, str. 299.
- 9) Di Nolfo, Ennio, *Storia delle relazioni internazionali 1918 - 1999*, Bari; Editori Laterza 2003.
- 10) Дугин, Александар, *Основи геополитике*, књига 1, *Геополитичка будућност Русије*, Екопрес, Зрењанин 2004.
- 11) Дугин, Александар, *Основи геополитике*, књига 2, *Просторно мислити*, Зрењанин 2004.
- 12) Дугин, Александар, *Геополитика постмодерне*, Никола Пашић Београд 2009, стр. 300.
- 13) El-Hasan, Hasan Afif, *Is the Two-State Solution Already Dead?*, Algora Publishing 2010.
- 14) Јанев, Игор, *Теорије о међународним односима и спољној политици*, Београд; Плато 1998.
- 15) Jean, Carlo, *Geopolitica del XXI secolo*, Bari; Laterza 2004.
- 16) Јевтић, Мирољуб, *Савремени џихад као рат*, Београд; Никола Пашић 2001.
- 17) Kegli, Čarls V. Jr., i Vitkof, Judžin R., *Svetska politika — trend i transformacija*, Beograd; CSES, FPN i Diplomatska akademija, 2004.
- 18) Kenedi, Pol, *Uspon i pad velikih sila : ekonomska promena i ratovanje od 1500. do 2000. godine*, 2. izd. – Podgorica CID; Beograd Službeni list SCG, 2003 (Beograd : Vojna štamparija), str. 662.

- 19) Kepel, Gilles, *Fitna, Guerra nel cuore dell'islam*, Editori Laterza, Roma 2004.
- 20) Codovini, Giovanni, *Storia del conflitto arabo israeliano palestinese: Tra dialoghi di pace e monologhi di guerra*, Mondadori, Milano 2007, pp. 528.
- 21) Raanan, Levy, *Land for Peace*, 21st Century Press, 2010, pp. 96.
- 22) Matic, Milan i Podunavac, Milan (red.), *Enciklopedija političke kulture, Savremena administracija*, Beograd 1993.
- 23) Morgenthau, Hans J., *Truth and Power, Essays of a decade, 1960–1970*, Pall Mall Press 1970.
- 24) Nasr, Vali, *La rivincita sciita, Iran, Iraq, Libano. La nuova mezzaluna*, Università Bocconi editore, Milano 2006.
- 25) Primakov, Jevgenij, *Године у високој политици*, Beograd ; IGAM, 2002, str. 447.
- 26) Primakov, Jevgenij, *Osam meseci plus...*, Beograd ; IGAM, 2003, str. 256.
- 27) Said, Edward W, *Orientalism*, Vintage Books, New York 1979
- 28) Schmitt, Carl, *Le categorie del 'politico'*, Bologna; il Mulino 2005, p. 366.
- 29) Schmitt, Carl, *Terra e mare*, Adelphi, Milano 2006.
- 30) Симић, Драган, *Поредак света*, Београд; Завод за уџбенике и наставна средства, 1999.
- 31) Talhami, Ghada Hashem, *Syria and the Palestinians: the clash of nationalisms*, University Press of Florida, 2001, pp. 257.
- 32) Finkelstein, Norman G, “*This Time We Went too Far: Truth and Consequences of the Gaza Invasion*”, OR Books, New York, 2010, pp. 208.
- 33) Frankel, Joseph, *National Interest*, Macmillan, London 1970.
- 34) Haushofer, Karl, *Geopolitica delle Pan-Idee*, Nuove idee, Roma 2006.
- 35) Chauprade, Aymeric, *Géopolitique, Constantes et changements dans l'histoire*, Ellipses, Paris 2003.
- 36) Цветянский, Алексей Витальевич, „Ближний Восток в политике Великобритании в 1914-1923 гг.”, Ростов-на-Дону 2010, стр. 232.

Чланци (стручни и теоријски радови)

1. Алими, Серж, „Повратак Русије”, *Le Monde diplomatique* – НИН, Год. III, Бр. 35, Септембар 2008.
2. Arslan, Prof. Dr. Esat, “New Alternative ‘Pax Turkistana’ After Paxturcica”, *The Journal of Turkish Weekly*, 30 June 2005, <http://www.turkishweekly.net/articles.php?id=92>, скинуто: 30/06/2005.

3. Bauchard, Denis, "L'Etat palestinien en question", *Notes de l'Ifri*, mars 2010, pp, 22.
4. Berman, Ilan, "The Bear Is Back: Russia's Middle Eastern adventures", February 18, 2005, Интернет, <http://www.nationalreview.com/comment/berman200502180741.asp>, скинуто: 01/09/2007.
5. Blank, Stephen J., "Russia's return to Mideast diplomacy - How New the New Russia?", ORBIS, Fall 1996, Интернет, http://findarticles.com/p/articles/mi_m0365/is_n4_v40/ai_18798566/print?tag=artBody;col1, 09/07/2008.
6. Borisovna, Jana, "Il ruolo russo nella crisi iraniana", 2 Luglio 2008, Интернет, <http://www.arabnews.it/2008/07/02/il-ruolo-russo-nella-crisi-iraniana/>, скинуто: 26/07/2008.
7. Borisovna, Jana, "Il mondo arabo è un partner economico vitale per la Russia?", 6 Giugno 2007, Internet, <http://www.arabnews.it/2007/06/06/il-mondo-arabo-e-un-partner-economico-vitale-per-la-russia/>, skinuto: 26/05/2007
8. Bourtman, Ilya, Putin And Russia's Middle Eastern Policy, MERIA Vol. 10, No. 2, June 2006, Интернет, <http://meria.idc.ac.il/journal/2006/issue2/jv10no2a1.html>, скинуто: 02/08/2007.
9. Bull, Hedley, "International theory, The case for a classical approach", *World Politics*, Vol. 18, No. 3, (Apr., 1966), pp. 361-377.
10. Gresh, Alain, "Russia's Return to the Middle East" *Journal of Palestine Studies*, Vol. 28, No. 1, (Autumn, 1998), pp. 67-77.
11. Dudkevitch, Margot, "Russian Warships to Dock in Syria", December 8, 2007, Интернет, <http://www.globalresearch.ca/index.php?context=va&aid=7564> GlobalResearch, скинуто: 31/03/2008.
12. "Iran arming Hezbollah with missiles sent via Turkey", *Turkish daily news*, March 6, 2008, Интернет, <http://www.turkishdailynews.com.tr/article.php?enewsid=98219>, скинуто: 06/03/2008.
13. "Iraqi Cabinet approves draft oil law", *Turkish Daily News*, February 28, 2007, Internet, <http://www.turkishdailynews.com.tr/article.php?enewsid=67169>, 28/02/2007.
14. "Israel: The War Against Hizballah and the Battle Against Hamas", *The Washington Institute For Near East Policy*, Special Policy Forum, Federal News Service Washington, D.C., 01/08/2006, Internet, <http://www.washingtoninstitute.org/documents/44d7361fc2685.pdf>, 22/08/2006.
15. Janković, Slobodan, „Osnove za oslanjanje na Rusiju u spoljnoj politici Srbije”, u: dr Dragan Đukanović (prir.) *Savremeni međunarodni izazovi: globalna i regionalna perspektiva*, Beograd, 2008, str. 183-208.

16. Janković, Slobodan, „Bliski istok pre i posle Anapolisa”, dr Nevenka Jeftić (prir), *Aktuelna pitanja međunarodnih odnosa*, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd 2008, Udk br. 341.382 (5-15), str. 349-377.
17. Јанковић, Слободан, „Геостратешке карактеристике сукоба на Блиском истоку”, *Међународна политика*, Вол. LVII Бр. 1124, октобар–децембар 2006, ИМПП, Београд 2006, стр. 5–12.
18. Janković, Slobodan, „Sukobi na Bliskom istoku — osnovna obeležja”, *Međunarodni problemi*, Vol. LIX, No. 2-3/2007, Beograd.
19. Јанковић, Слободан, „Од Медитерана до Авганистана: Односи НАТО и Русије у регији Блиског истока”, *Национални интерес* бр. 3, 2009, год V, vol. 6, стр. 171-194;
20. Јанковић, Слободан, „Основни елементи руске блискоисточне политике на почетку 21. века”, *Национални интерес*, бр. 1-2, год V, vol. 5, Београд 2009. стр. 281-316;
21. Јанковић, Слободан, „Промене на Блиском истоку и у Северној Африци — Ка постсувереном светском поретку”, изворни научни рад, *Национални интерес* бр. 2/2011, vol. 11, стр. 261-315.
22. Janković, Slobodan, „Libijska kriza i njene posledice”, *Međunarodna politika*, God. LXII, br. 1142, april–jun 2011, IMPP, Beograd 2011, стр. 30-51.
23. Karaganov, Sergei, *The World around Russia 2017, An Outlook for the Midterm Future*, Council on Foreign and Defense Policy, the State University – Higher School of Economics, and RIO-Center, Moscow 2007, интернет, http://www.globalaffairs.ru/docs/2017_eng_reader.pdf, 12/10/2007.
24. Katz, Mark N., “Putin’s Pro-Israel Policy”, *Middle East Quarterly*, Winter 2005, pp. 51-59.
25. Kelman, Herbert C, “A One-Country / Two-State Solution To the Israeli-Palestinian Conflict”, *Middle East Policy*, Vol. XVIII, No. 1, Spring 2011, pp. 27-41.
26. Kreutz, Andrej, ”The Geopolitics of Post-Soviet Russia and the Middle East” *Arab Studies Quarterly*, Vol. 24, No. 1 Winter 2002, pp. 49-61.
27. Khrestin, Igor, and Elliott, John, “Russia and the Middle East”, *Middle East Quarterly*, Winter 2007 volume XIV No 1, p. 22, Интернет, <http://www.meforum.org/article/1632>, скинуто: 21/08/2008.
28. Lavrov, Sergey, “Containing Russia: Back to the Future?”, 25 July 2007, Интернет, <http://www.voltairenet.org/article150303.html#article150303>, 11/02/2008.
29. Layne, Christopher, “The Unipolar Illusion: Why New Great Powers Will Rise”, *International Security*, Vol. 17, No. 4 (Spring 1993), pp. 5-51.

30. "L'ombra dell'Iran dietro i piani di pace di Bush sul Vicino Oriente"
Osservatorio Iraq, 29 novembre 2007, Интернет,
<http://www.osservatorioiraq.it/modules.php?name=News&file=article&sid=5319>, скинуто: 15/02/2008.
31. Лукоянов, А К., Трайнин, „Афганистан и интересы России”, Москва 2008.
32. Mansfield, Edward D., "Concentration, Polarity, and the Distribution of Power",
International Studies Quarterly, Vol. 37, No. 1 (Mar., 1993), pp. 105-128.
33. Mearsheimer, John J., and M. Walt, Stephen, "The Israel Lobby and U.S.
Foreign Policy" Faculty Research Working Paper No. RWP06-011, *John F.
Kennedy School of Government*, Harvard University, 2006.
34. Muglia, Alessandra, "L'Iran, bersaglio nascosto di Annapolis", *Corriere della
Sera*, 28 novembre 2007, интернет, http://www.corriere.it/esteri/07_novembre_28/intervista_nasr_iran_annapolis_a002591a-9de1-11dc-bac30003ba99c53b.shtml, скинуто: 15/02/2008.
35. Nakarada, Radmila, „Švajcarski model rešavanja sukoba: preduslovi i granice
njegove primene na jugoslovenski slučaj”, u: Tomas Flajner, Slobodan Samardžić
(urednici), *Federalizam i problem manjina u višestaničkim zajednicama*, IES,
Beograd, 1995, str. 115- 137.
36. Nakarada, Radmila, and Pečujlić, Miroslav, "The Tragedy of a tragedy. Global
terrorism and repressive globalisation", The Transnational Foundation for Peace
and Future Research, 2001, Интернет, http://www.transnational.org/SAJT/forum/meet/2001/Nakarada_GlobalTerrorism.html,
скинуто: 19/11/2011.
37. Nakarada, Radmila, *Communities – Civil Society and Conflict Management*,
Интернет, <http://www.forumfed.org/libdocs/IntConfFed02/StG-Nakarada.htm>,
скинуто: 28/11/2011.
38. Наталија Нарочницка, *Русија и Руси у светској историји*, Српска
књижевна за друга, Београд, 2008.
39. Parsi, Trita, "Iran and Israel: The Avoidable War", *Middle East Policy*, Vol.
XIV, No. 3, Fall 2007.
40. Petrov, Nilita, "Russia Pushing Weapons Sales in Middle East and Beyond",
Middle East Times, August 27, 2008, Интернет, http://www.metimes.com/International/2008/08/27/russia_pushing_weapons_sales_in_middle_east_and_beyond/3200/, скинуто: 02/10/2008.
41. "President Bush Attends Annapolis Conference", November 27, 2007,
Интернет, <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2007/11/20071127-2.html>, скинуто 15/02/2008.
42. "President Bush Discusses Israeli-Palestinian Peace Process", Jerusalem
January 10 2008, интернет, <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2008/01/20080110-3.html>, скинуто: 28/02/2008.

43. "Putin Leads Russia's Return to the Middle East and the Arab Embrace" Jerusalem issue brief, Vol. 4, No. 22, 5 May 2005, Интернет, <http://www.jcpa.org/brief/brief004-22.htm>, скинуто: 04/08/2008.
44. Richards, Diana, "A Chaotic Model of Power Concentration in the International System", *International Studies Quarterly*, Vol. 37, No. 1 (Mar., 1993), pp. 55-72.
45. Rosen, Sami, "Armenia and Israel Throw Down a Gage to Iran and Turkey", *AIA*, Интернет, <http://www.axisglobe.com/article.asp?article=606>, скинуто 20/01/2006.
46. "Russia plans buildup in the Mediterranean: 'Russia has strategic interests'", *World Tribune*, February 5, 2008, Интернет, http://www.worldtribune.com/worldtribune/WTARC/2008/eu_russia_02_05.asp, скинуто: 05/02/2008.
47. Sandrea, Ivan, and Sandrea, Rafael, "Global Oil Reserves – Recovery Factors Leave Vast Target for EOR Technologies", *Oil & Gas Journal*: Part 1: November 05, 2007, Part 2: November 12, 2007.
48. Suponina, Elena V., "Perché non siamo più filoarabi", *LiMes*, No. 3 2008.
49. Teitelbaum, Joshua, "The Arab Peace Initiative: A Primer and Future Prospects", *Jerusalem Center for Public Affairs* 2009, Интернет, <http://www.jcpa.org/text/Arab-Peace-Initiative.pdf>, скинуто: 12/12/2011.
50. "The Israeli-Palestinian Conflict: Annapolis and After", Middle East Briefing N°22, *International Crisis Group*, Jerusalem/Washington/Brussels, 20 November 2007.
51. "The State of Russian Foreign Policy and U.S. Policy Toward Russia", The Heritage Foundation, April 6, 1998, Интернет, <http://www.heritage.org/Research/RussiaandEurasia/HL607.cfm>, скинуто: 02/06/2008.
52. "Timeline of Israeli-Arab Peace Initiatives since 1977", *The Israel Project* January 30 2008, Интернет, <http://europenews.dk/en/node/6651>, скинуто: 13/02/2008.
53. Haas, Richard N., "The Age of Nonpolarity: What Will Follow U.S. Dominance", *Foreign Affairs*, May/June 2008.
54. Haija, Rammy M, *The Armageddon Lobby: Dispensationalist Christian Zionism and the Shaping of US Policy Towards Israel-Palestine*, *Holy Land Studies: A Multidisciplinary Journal*, Volume 5, Number 1, May 2006, pp. 75-95.
55. "FDI flows to and from developed countries may have peaked in 2007", Sept 24, IRNA, Интернет, <http://www2.irna.ir/en/news/view/line-18/0809248048194633.htm>, скинуто: 26/09/2008
56. Filimonović, Miljan, „Obnova moći Ruske Federacije – implikacije na međunarodni položaj Republike Srbije”, u: dr Dragan Đukanović (prir.), *Savremeni međunarodni izazovi: globalna i regionalna perspektiva*, Beograd 2008.

57. Freedman, Robert O., "Russia's Middle East Ambitions", *Middle East Quarterly*, September 1998, Интернет, <http://www.meforum.org/article/405>, скинуто 03/03/2008.
58. Freedman, Robert O., "Russia and The Middle East: The Primakov Era", MERIA, Volume 2, No. 2 - May 1998, Интернет, <http://meria.idc.ac.il/journal/1998/issue2/jv2n2a1.html>, скинуто: 24/03/2008.
59. Freedman, Robert O., "Russian–Iranian Relations in the 1990s" *Middle East Review of International Affairs*, Vol. 4 No. 2/June 2000.
60. "From the Days of A", Time March 12, 1990, Интернет, <http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,969582-6,00.html>, скинуто: 10/10/2008.
61. Haaretz Editorial, "Perhaps Israelis need humiliation to respect others", *Haaretz* 09.09.11.
62. "Caccia aperta a 200 miliardi di barili", *Oltreillimes*, Internet, <http://www.oltreillimes.net/modules.php?name=Articolo&file=article&sid=602&mode=&order=0&thold=0>, скинуто: 05/03/2007.
63. Campbell, Andrew, "Russia's Primakov and Iraq's Hussein: the World's Most Dangerous Political Partnership", *National Observer* No. 41 - Winter 1999, Интернет, http://www.nationalobserver.net/1999_winter_campbell.htm, скинуто: 16/08/2008.
64. Cohen, Ariel, "The Primakov Doctrine — The Missing Link between Russia and Iraq?", The Heritage Foundation, December 15, 1997, posted: October 28, 2004 Интернет, <http://www.freerepublic.com/focus/f-news/1259846/posts>, скинуто: 25/08/2008.
65. Cohen, Ariel, "Putin s Middle East Visit Russia is Back", *The Heritage Fondation*, WebMemo No. 1382, March 5, 2007, Internet, http://www.heritage.org/Research/RussiaandEurasia/upload/wm_1382.pdf, 06/03/2007.
66. Cohen, Ariel, "NATO's Frontiers: Eurasia, the Mediterranean, and the Greater Middle East", *Heritage*, January 9, 2006, интернет, <http://www.heritage.org/Research/Europe/hl919.cfm>, скинуто: 20/09/2007.
67. Cohen, Ariel, and Phillips, James A., "Russia's Dangerous Missile Game in Iran", Heritage, *Executive Memorandum #503* November 13, 1997, Интернет, <http://www.heritage.org/Research/RussiaandEurasia/EM503.cfm>, скинуто: 12/10/2007.
68. Çandar, Cengiz, "Iran eyes strategic relations with Turkey", TDN, February 23, 2007, Internet, <http://www.turkishdailynews.com.tr/article.php?enewsid=66854>, 05/03/2007.

69. "Quartet seeks halt to settlements", *Al Jazeera*, May 02, 2008, Интернет, <http://english.aljazeera.net/NR/exeres/D330F15A-A29C-4FA5-97B17F3BF87A6066.htm>, скинуто: 02/05/2008.
70. Weafer, Chris, "A Gas OPEC - A Very Interesting Idea", *Russia Profile org*, 06. April 2007, Internet, <http://www.russiaprofile.org/page.php?pageid=Business+New+Europe&articleid=a1176286846>, скинуто: 21/09/2007.
71. "What was Israel's May 1989 peace initiative?", *Palestine Facts*, Интернет, http://www.palestinefacts.org/pf_1967to1991_israel_peace_1989.php, скинуто 10/02/2008.

ДОКУМЕНТА

- "A Performance-Based Roadmap to a Permanent Two-State Solution to the Israeli-Palestinian Conflict", Washington DC, April 30, 2003, Интернет, <http://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2003/20062.htm>, скинуто: 20/02/2008.
- "A Clean Break: A New Strategy for Securing the Realm", 1996, Интернет, <http://www.iasps.org/strat1.htm>, скинуто: 02/12/2011.
- "Vredesconferentie van Madrid (1991). Slotverklaring van de Israelische premier Jitzhak Shamir", *Centrum Informatie en Documentatie Israel*, 1 november 1991, Интернет, скинуто: <http://www.cidi.nl/dossiers/vr/1991-11-01.html>, 18/02/2008.
- "Istanbul Cooperation Initiative", *NATO*, 28 June 2008, Интернет, <http://www.nato.int/docu/comm/2004/06-istanbul/docu-cooperation.htm>, скинуто: 30/03/2008.
- "Joint Understanding Read by President Bush at Annapolis Conference", United States Naval Academy Annapolis, Maryland, November 27, 2007, Интернет, <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2007/11/print/20071127.html>, скинуто: 15/02/2008.
- "Joint Declaration of the Paris Summit for the Mediterranean" Paris, 13 July 2008, Интернет, http://www.ue2008.fr/webdav/site/PFUE/shared/import/0713_declaration_de_paris/Joint_declaration_of_the_Paris_summit_for_the_Mediterranean-EN.pdf, скинуто: 08/08/2008.
- "Middle East and North Africa", *World Bank Regional Brief* 2007, Internet, <http://siteresources.worldbank.org/INTMENA/Resources/MNA-BRIEF-ENG-2007SM.pdf>, 07/05/2007.
- "Middle East & North Africa MENA Regional Brief" *World Bank* March 2010, Internet, http://www.f-trademanagement.com/En/MENA_countries.pdf, 07/05/2007.
- "Middle East and North Africa", Mexico 2006 4th World Water Forum, March 2006, Internet, http://www.worldwatercouncil.org/fileadmin/wwc/World_Water_Forum/WWF4/Regional_process/MIDDLE_EAST_AND_NORTH_AFRICA.pdf, скинуто: 25/09/2006.

- Migdalovitz, Carol, "Israeli-Palestinian Peace Process: The Annapolis Conference", Congressional Research Service, Order Code R S22768, Washington December 21, 2007, Интернет, <http://se1.isn.ch/serviceengine/FileContent?serviceID=PublishingHouse&fileid=D111C9B2-0CD3-ECD3-F867-E1B62139985A&lng=en>, скинуто: 15/01/2008.
- Migdalovitz, Carol, "Israeli-Arab Negotiations: Background, Conflicts, and U.S. Policy", Congressional Research Service, Order Code RL33530, Washington December 21, 2007, Интернет, <http://fas.org/sgp/crs/mideast/RL33530.pdf>, скинуто 14/02/2008.
- Migdalovitz, Carol, "Israel Background and Relations with the United States", CRS Issue Brief for Congress, IB82008, 18. maj 2006, Internet, <http://fpc.state.gov/documents/organization/66767.pdf#search=%22egypt%20water%20arrangement%20Israel%202006%20BQIZ%22>, 25/09/2006.
- M. Sharp, Jeremy, (coordinator), "Israel-Hamas-Hezbollah: The Current Conflict", Congressional Research Service, Order Code RL 33566, Washington July 21, 2006, Интернет, http://www.law.umaryland.edu/marshall/crsreports/crsdocuments/RL33566_07212006.pdf, скинуто: 16/02/2008.
- "Natural Gas Implementation in Turkey. Part 2: Natural Gas Pipeline Projects", *Energy Sources*, 26:287–297, 2004, Taylor & Francis Inc.
- "National Security Concept of the Russian Federation", from *Rossiiskaya Gazeta*, January 18, 2000. Approved by Presidential Decree No. 1300 of 17 December 1999 (given in the wording of Presidential Decree No. 24 of 10 January 2000).
- "Persian Gulf Oil and Gas Exports Fact Sheet", *Energy Information Administration*, September 2004, Internet, <http://www.eia.doe.gov/emeu/cabs/pgulf.pdf>, 05/03/2007.
- "Resolution 181 (II). Future government of Palestine", *United Nations General Assembly*, A/RES/181(II) 29 November 1947.
- "Resolution 242 (1967) of 22 November 1967, S/RES/242", *SC UN*, Интернет, <http://domino.un.org/UNISPAL.NSF/361eea1cc08301c485256cf600606959/d35e1f729df491c85256ee700686136!OpenDocument>, скинуто: 18/02/2008.
- Sustainable Water Supply And Sanitation For All*, Escwa, Regional Assessment Report on the Status and Achievements of ECSWA Member Countries Towards Improved Water Supply and Sanitation, E/ESCWA/SDPD/2009/1 26 February 2009.
- "The Arab Peace Initiative", Интернет, <http://www.albab.com/arab/docs/league/peace02.htm>, скинуто: 20/02/2008.
- "The Foreign Policy Concept of the Russian Federation", Approved by the President of the Russian Federation V. V. Putin June 28, 2000, Интернет, <http://www.fas.org/nuke/guide/russia/doctrine/econcept.htm>, скинуто: 08/10/2007.
- "The World Bank – Russian Economic Report", No. 16, *World Bank* June 2008.

- “Fact Sheet: Broader Middle East and North Africa Initiative”, *U.S. State Department, The White House Office of the Press Secretary*, Sea Island, Georgia June 9, 2004, Internet, <http://www.state.gov/e/eb/rls/fs/33380.htm>, 20/09/2006.
- “Fatah-Hamas Reconciliation Agreement”, *Palestinian National Initiative Signed in Cairo* April 27, 2011, Интернет, <http://middleeast.about.com/od/palestine/palestinians/qt/Fatah-Hamas-Reconciliation-Agreement.htm>, скинуто: 16/08/2011.
- “Final Communiqué of the Annual Coordination Meeting of Ministers of Foreign Affairs of Member States of the Organization of the Islamic Conference”, OIC/ACM-NY/2007/FC/FINAL, New York 2 October 2007.
- “World Economic and Social Survey 2006: Diverging Growth and Development”, United Nations.

